

¹כלו² כלים הרי הוא³ ככסף, מה כסף דבר חשוב ונשבעים עליו אף כלים דבר חשוב ונשבעים עליו. כן הוא מפורש⁴ בפ' שבו⁵ הדיינים⁶.

קכ¹. הטוען את חברו שהוא חייב לו כלי ופרוטה והודה לו בכלי וכפר בפרוטה, ה"ז פטור משבועת התורה, משום דאנו צריכין שיהיה בכפירה שתי כסף דהיינו שתי מעין, כמו שכתבתי למעלה². ואם הודה בפרוטה וכפר בכלי, ה"ז חייב שבו³ התורה אע"פ שהן שני מינין. כן מפורש⁴ בפ' שבו⁵ הדיינים⁶.

2 ח' ז. 3 הם אזלפקש. 4 ג' במ' שבועות אדול. 1 בכת"י קט לא מצאתי סימן זה — חש"ס. 2 ג' במס' שבועות אדול.

א ד"מ ע"ב. [ועי' תוס' שם לט ב סד"ה מה כלים]. א בסימן קט. ב ד"מ ע"ב וכן פ' הפוסקים.

שמו משפט

כספים ב' ודבר חשוב אף כל ב' ודבר חשוב, אלא כ' כלים לו' דהוי דבר חשוב ולא בעינן שיווייהון ב' כסף ע"כ. ודברי רבנו דקא' כלים הרי הוא ככסף דבעי' דבר חשוב ליתא בהך מימרא. איברא דלעי' בדט"ל ע"ב הכי איתא לשמואל מה כלים שנים אף כסף ב' ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב, ורש"י ז"ל לא גריס אף כלים אלא אף כל, משום הך מימרא דשמואל דיצאו כלים למה שהן. והתוס' ז"ל שם בד"ה מה כלים שנים כ' דהכי פירושא, אף כלים דבר חשוב דבעי' שיהא בכלים שו"פ דלא תימא דגוה"כ בכל הכלים אע"פ שאין בהם שו"פ, והביאו הכי מן הירוש' ע"ש. והרמב"ן והריטב"א ז"ל הכי עלתה הסכמתן דבעי' שו"פ, הגם דרבנו האי ז"ל וקצת מחברים לא סל"ה ע"ש. והרמב"ן הכריח את הדבר, דאלת"ה א"כ מצינו ששיבת הדיינים אפי' בפחות משו"פ וכגון דלא שוו הב' מחטין שו"פ ואנן תנן סתמא דאין הדיינים יושבים על פחות משו"פ, וכן יוצא לן דהאשה מתקדשת אפי' בפחות משו"פ וכגון בקידשה בכלי ואנן תנן סתמא דבעי' קדושי אשה פרוטה ע"ש. ונר' דעיקר סמיכתו לסוגית קידושי ד"ג ע"א, דאמרי' מבינא לנעוטי חליפין דסד"א גמר קיחה קיחה וכו' ואימא ה"ן חליפין איתנהו בפחות כש"פ. ופירש"י דתנן קונין בכלי אע"פ שאין בו שו"פ ואשה בפחות משו"פ לא מקניא נפשה, ועי' ברש"י ותוס' ז"ל. ואולם הרשב"א ז"ל הסכים כרבנו האי ז"ל ושאר גאוני' וכ"פ הרמב"ל דאפי' יו"ד מחטין בפרוטה טענו ב' מחטין וכפר בא' חייב דלכך יצאו כלים למה שהן, ומ"ש הרמב"ן שא"כ מצאנו ישי' הדיינים בפחות משו"פ, אין ראייה זו מכרעת. דאפ"ל דכל כלי כיון שהוא ראוי למלאכתו חשוב הוא כפרוטה ויתר מפרוטה ויישבי' עליה הדיינים. ואפ' דאפי' לענין קדושי' כן וכמו שקונין בכלי אע"פ שאין בו שו"פ, ואפ' דקנין משום כסף הוא ואת"ל דקנין לאו משום כסף הוא וכן שאין אשה מתקדשת בכלי שאין בו שו"פ, הכא שאני שהוציאן הכתוב למה שהן עכ"ל. ודבריו אינן מובני' אצלי במה שציידד לו' דגם לענין קדושי' אפ' דמקדשה בכלי שאין בו שו"פ, דאם כונתו לו' דמה שמיעטו בש"ס הוא דוקא היכא דיהיב לה בתורת חליפין אבל אי יהיב לה בתורת שוה כסף ש"ד. הרי מלבד דהסברא מנגדת דאי לא מקניא נפשה בכלי בתורת חליפין כשאין בו שו"פ ה"ה נמי בדיהיב לה בתורת כסף. ועוד דאיך קא' דאפ' דחליפין מתורת כסף ולפי דבריו מסקנת הש"ס איפכא הוי, וע"ש בפ"י הסו' להרמב"ן והרשב"א והר"ן. איברא דיש סברא דקנין חליפין הוי מתורת כסף, וכמ"ש בעיטור מאמר ג' אגב

קכא. ¹¹²⁴⁵⁶⁷הטוען את חברו כלים וקרקעו, בין שהודה בכל הקרקעו וכפר בכל הכלים בין שהודה במקצת הקרקעו וכפר בכל הכלים, בכל אלו

שמו משפט

1124567

ד"ו ע"ד משם רבנו ברוך ז"ל וכן בס' לא נודע למי לקדושי' עדי"ח ע"ש. ויש אומרי' מדין שטר, עי' בתשו' הגאונים ש"ו מח"ה סי' ב' ע"ש ובסי' י"ג ע"ש. וזה נר' פשוט כונת הרשב"א דקדושי' שייך עדכ"ה במימרת אביי דא' בחליפין כ' וז"ל, מהא שמעי' דחליפין אינן קונין לא מדין שטר ולא מדין כסף, דהא מטלטלין אינן נקנין בכסף ושטר, אלא חליפין קנין בפני עצמו ע"כ, ואין ספק שבא לשלול הנך סברות. ועי' תוס' קדושי' ד"ג ד"ה ואשה ובד"ו ד"ה לבר ע"ש, ועי' הרשב"א ז"ל בחי' לקדושי' עד"ג מה שהק' והיינו מ"ש בתשו' דח"ד סי' ר"ב דבסמוך דהך סוגיא וצ"ע. ועי' בש"ע ח"מ סי' רל"ה ס"ו והש"ך שם סק"ג. ועי' הרשב"א ז"ל ח"ד סי' ר"ב דהכריח מסוגיא דחליפין אינו מדין כסף, וכ' דהך סוגיא הנז"ל למעוטי חליפין צ"ע ע"ש, ודבריו שבשיטה צריך ישוב ומיתון בכונתו. ועי' להרשב"א בחי' לנדרים שיליה פ"ה מאי דהצ"ע לר"ן ורב אשי, ועי' משל"ם רפ"ב דעבדים, ועי' בס' בית אפרים ז"ל חח"מ סי' ט"ל ע"ש ולק' סי' ר"ב אי מלת מכר ממעט חליפין ע"ש. אתאן לדברי רבנו אי מני"ר הריטב"א ז"ל י"ל בכונתו הכא שהולך לשיטתו דס' כהרמב"ן ז"ל, ולפי' נקט הך דרשא מה כסף דבר חשוב, ואמרי' בירוש' דקדושי' דסוף מטבע כסף מעה אף כלים דבר חשוב דבעינן שישה פרוטה כדין חמשה פרוטות דפ' הוזהב. ואולם הרמז"ל פ"ג דטוען ה"ה כ' ואפי' יו"ד מחטין בפרוטה וטענו ב' מחטין והודה בא' וכפר בא' חייב שנא' כסף או כלים כל הכלים ככסף ע"ש. ודבריו כגירסת רבו אבן מיגש ז"ל עי' בהר"ן ז"ל, ופשט דברי רבנו כדבריו. וכבר ראיתי להריטב"א בשיטתו בכמה מקומות שחולק להרמז"ל, ומעיד שמנהג מקומו לדון כהרמז"ל, ואפ' שגם זו כאחת מהן וק"ל, ועי' בשמים ראש סי' רמ"א בענין זה.

[הטוען את חברו כלים וקרקעות וכו']. נמשך לדין זה דאין נשבעי' על הקרקעו אמרי' בש"ס דמצ' ד"ה ע"א, למ"ד הילך פטור אמאי אצטריך קרא למעוטי קרקע משבו הא כל קרקע הילך הוא, ותי' דאצטריך היכא דחפר בה בשו"מ אי"נ היכא דטענו כלים וקרקעו והודה בכלים וכפר בקרקעו ע"ש. ובכונת תי' הא' נחלקו הרמז"ל והראב"ד שם פ"ה דטוען ה"ב, דהרמז"ל ס"ל דכל תביעה הבאה ע"י קרקע הרי הוא כקרקע ולפי' אפי' תבעו דמי חפירת קרקע חשיב כקרקע, ולהראב"ד ז"ל תבעו דמי חפירה חשיב כמטלטלין וסוגית הש"ס מיירי בתבעו למלאות החפירות. עוד פלוגתא אחרת בפירוש הסוגיא, דלדעת הרמז"ל כונת תי' הא' דש"ס דטוען ב' חפירות חפרת והלה מודה לו בחפירה אחת ובאידך מכחישו דהו"ל מודה מקצת הטענה, וכוה הודה לו בעל ריבו הראב"ד אלא דמוקי בטוענו למלאות החפירות, ומוכיחים דבריו מדנקט חפירו' בלשון רבים, ולק' יתבאר הכי מדבריו בהדיא, וכפי פירש"י ז"ל לא מוקי אלא בחפירה א' באותו קרקע שמודה לו דלאו הילך הוא, וטעמו משום דאף דדמי לתי' בתרא דש"ס אי נמי דקאמר בעי לארווחי אוקמתות לו' דגם בתביעת קרקע משכחת לה דלאו הילך. ולהרמז"ל וסיעתי' דחיקא להו דמה בין תי' קמא לתי' בתרא וכמו שיבאר, והרמז"ל רמז מזה והכריח פי' הרמז"ל, ובהגיעו לס' הראב"ד ז"ל כ' עליו דאין חילוקו נכון, מאחר שאין ביד התובע להכריח לנתבע למלאות החפירות אלא אם רצה משלם לו נזקו מ"ל תובעו בדמים מ"ל תובעו למלאות, וראיתו מחבלת בי שתיים לאו ראיה דכי אמרי' אדם